

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 9Co/84/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7118200919
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 03. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gizela Majerčák
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2024:7118200919.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gizely Majerčák a členov senátu JUDr. Dany Popovičovej a JUDr. Aleny Mikovej v právnom spore žalobcu: A. B., C. B., C. D. XXX, E. D., nar. XX.XX.XXXX, zást. advokátom Mgr. JUDr. Zoltán, Perháč, PhD., Jelenec 353, okres Nitra, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorého koná Generálna prokuratúra SR, Bratislava, Štúrova 2, o náhradu škody, o odvolaní žalobcu proti rozsudku bývalého Okresného súdu Košice I č. k. 15C/3/2018 - 606 z 19. mája 2022

rozhodol:

P o t v r d u j e rozsudok v napadnutých zamietavých výrokoch, vo výroku o zastavení konania, ako aj v závisiacom výroku o trovách prvoinštančného konania.

Stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

o d ô v o d n e n i e :

1. Bývalý Okresný súd Košice I ako súd prvej inštancie (ďalej aj len ako „súd“) rozsudkom označeným v záhlaví titulom náhrady škody a nemajetkovej ujmy v peniazoch žalobcovi priznal 15 000 € s úrokmi z omeškania 5 % od 11.12.2017 do zaplatenia, žalobu o nemajetkovú ujmu vo zvyšku (nad 15 000 € do 100 000 €) zamietol a rovnako zamietol aj žalobu o zaplatenie majetkovej škody. Konanie o 8 759 € zastavil a z prisúdenej istiny 15 000 € žalobcovi proti žalovanému priznal nárok na plnú náhradu jeho trov.

2. Vychádzal zo zistenia, že žalobca príslušnými orgánmi činnými v trestnom konaní bol nezákonne trestne stíhaný v období od 8.12.2008 do 13.3.2017, t. j. 99 mesiacov, počas čoho (od 11.12.2008 do 23.1.2009) bol aj väzobne stíhaný, rozsudkom trestného súdu dňom 13.3.2017 bol však spod obžaloby právoplatne oslobodený, lebo nebolo dokázané, že sa stali skutky, pre ktoré obžalovaný bol trestne stíhaný; išlo o obvinenie zo spolupáchateľstva zločinu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa §20, §326 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Tr. zák. s poukazom na jeho §138 písm. h).

3. Vec právne posúdil podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktoré doslovne citoval a majúci na zreteli, že právna úprava zodpovednosti štátu obsiahnutej v tomto zákone sleduje, aby každá zákonom predpokladaná majetková ujma spôsobená nesprávnym, či nezákonným zásahom štátu proti fyzickej osobe bola odčinená, právne uzavrel, že ak štát skutočne má byť považovaný za materiálny právny štát, nemôže sa zbaviť objektívnej zodpovednosti za konanie svojich orgánov, ktorým tieto priamo zasiahli do základných práv jednotlivca tým, že ich postup v konečnom dôsledku sa ukázal ako mylný, a teda že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré, ako aj v prejednávacom prípade, sa neskončilo právoplatným odsúdením obvineného, či obžalovaného, na ktorého preto je potrebné hľadieť, ako na nevinného, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a toto nemožno odmietnuť len preto, že rozhodnutie o začatí trestného stíhania v čase jeho vydania bolo zákonné, keďže z hľadiska zodpovednosti štátu rozhodujúcim je, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, čo má rovnaké dôsledky, ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania, či uznesenia

o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, pretože právoplatnosťou či už zastavenia trestného stíhania alebo oslobodenia spod obžaloby trestné konanie sa končí, a teda rovnako zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania, či o vznesení obvinenia; základnú podmienku pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím (§6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.) mal preto za splnenú.

4. Nepochyboval o tom, že trestné stíhanie fyzickej osoby najmä, ak je obvinená zo spáchania závažného trestného činu, predstavuje vážny zásah do osobnostných práv tejto fyzickej osoby, chránených ustanovením §11 o. z. a vyvoláva aj ďalšie negatívne dôsledky pre osobný život a životný osud jednotlivca, zasahuje do jeho súkromného života, do jeho cti a dobrej povesti a je spôsobilé obmedziť, či porušiť právo jednotlivca na rešpektovanie a ochranu jeho súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako tieto sú garantované článkom 10 Listiny základných práv a slobôd. Mal pritom na zreteli, že ľudská dôstojnosť predstavuje najvyššiu hodnotu v základoch celého právneho systému i ústavného poriadku a že je možné ju preto považovať za konečný účel právneho poriadku, čím sa stáva objektívnou ústavnou kategóriou a pôsobí vo vzťahu k ostatným, inak hierarchicky usporiadaným základným právam, ako hodnota nadradená a preto je potrebné akýkoľvek zásah, či zníženie ľudskej dôstojnosti vnímať ako zásah veľmi závažný a ťažko reparaovateľný, ľudská dôstojnosť ako hodnota je úplne nenahraditeľná iným statkom a tým menej hodnotou vyčísliteľnou v peniazoch. Vzhľadom na uvedené nepovažoval preto za možné, aby v demokratickom právnom štáte nastala situácia, kedy by nebolo priznané odškodnenie nemajetkovej ujmy (ktorej primárnou funkciou je funkcia satisfakčná, t. j. primerané, s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu optimálne a tým účinné vyváženie a zmiernenie nepriaznivého následku neoprávneného zásahu) takej fyzickej osobe, voči ktorej, ako aj v prípade žalobcu, dlhšie, ako 8 rokov sa viedlo trestné stíhanie, a to aj v konaní pred súdom, kedy táto bola vystavená neustálym procesným úkonom zo strany orgánov činných v trestnom konaní ako osoba podozrivá, obvinená a napokon obžalovaná z trestného činu a s tým spojenému stresu, úzkosti a frustrácii, pričom jej trestné stíhanie, rovnako, ako aj v prípade žalobcu, sa skončí oslobodzujúcim rozsudkom.

5. Vzhľadom na to, že nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv vo všeobecnom zmysle slova sa nedá odškodniť a jej rozsah nie je možné ani exaktne kvantifikovať a vyčísliť, ale namiesto nej je možné len poskytnúť zadosťučinenie, pričom pokiaľ ide o vyjadrenie miery, akou bola zásahom znížená dôstojnosť alebo vážnosť osoby v spoločnosti, treba vychádzať z následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v rodinnom, pracovnom, či inom prostredí fyzickej osoby, túto v prípade žalobcu zisťoval dokazovaním a posúdil ju na základe poznania a vyhodnotenia tejto reakcie, najmä prostredníctvom svedeckých výpovedí. Kritériá, na ktoré prihliadal pri určení výšky relutárnej náhrady za utrpenú nemajetkovú ujmu (ďalej aj len ako „relutárna náhrada“), sú kritériá ustanovené v §17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., prihliadajúc pritom najmä na dopad nezákonného rozhodnutia do osobnostnej sféry žalobcu ako poškodeného, nepriaznivosť jeho vplyvu na jeho povesť, na jeho doterajší spôsob života a pod.

6. Vyhodnotením výsledkov vykonaného dokazovania v predmetnej veci dospel takto k nespornému záveru, že v dôsledku trestného stíhania žalobcu došlo k negatívne zásahu do jeho osobnostných práv na ochranu jeho súkromného a rodinného života, na ochranu jeho dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, že zníženie jeho spoločenského postavenia v dôsledku jeho trestného stíhania sa prejavilo navonok v pochybnostiach širokej verejnosti a kolegov v práci, susedov, priateľov a známych, o jeho čestnosti a neúplatnosti, pretože títo verili v údajné protispoločenské správanie žalobcu, že tento je skorumpovaný, ďalej vo vzniku spoločensky neprijemných situácií v jeho rodinnom i spoločenskom živote tým, že po dobu cca 8 rokov vedenia trestného konania bol vystavený strachu, stresu, úzkosti, frustrácii, nervozite, psychickým problémom, v dôsledku čoho žalobca sa ocitol v izolácii vo všetkých oblastiach života, po celú dobu bol postavený mimo štátnu službu, čo reálne znamenalo, že nemohol nikam chodiť, raz mesačne sa hlásil na pracovisku, utiahol sa do ústrania on a zároveň aj ľudia sa stránili kontaktu s ním; stal sa nervóznym, podráždeným, jeho spoločenské a priateľské styky so známymi, kolegami a priateľmi sa výrazne obmedzili, čo všetko malo dopad aj na členov jeho rodiny (manželka, deti). Pri zvažovaní výšky relutárnej náhrady prihliadol preto k tomu, že (i) predmetná kauza zasiahla do mimoriadne citlivej oblasti života žalobcu – občianskej bezúhonnosti, cti a vážnosti v spoločnosti, keď v rozpore so skutočnosťou bol označený za páchatela protiprávnej činnosti závažného charakteru, ktorá všeobecne je považovaná za protispoločenskú a nemorálnu a ako taká je spoločnosťou odsudzovaná, problematika páchania trestnej činnosti zneužívania právomoci verejného činiteľa a skrátenia dane a poistného z dôvodu spoločenskej závažnosti je podrobená mimoriadne negatívne a citlivému spoločenskému vnímaniu, pričom v danom prípade tento následok mal za o to intenzívnejší, že (ii) žalobca žije v malej dedine, kde ľudia navzájom sa dobre poznajú, v prostredí, kde je nízka anonymita,

čo znamená, že informácie o žalobcovi neostali len v obmedzenom okruhu rodiny, priateľov, či na jeho pracovisku, ale jeho osoba sa stala objektom posudzovania v okruhu širokej verejnosti. Prihliadol pritom aj na to, že (iii) trestná vec žalobcu bola podrobená verejnej mienke, bola aj medializovaná a aj keď neskôr bol oslobodený, jeho meno ostalo poškrvnené a množstvo ľudí z rôznych oblastí života, či už verejného, pracovného alebo rodinného, s ním opätovne nenadviazalo až také priateľské kontakty, ako predtým.

7. Zdôraznil pritom, že relutárna náhrada tejto nemajetkovej ujmy je možná iba výnimočne tak, ako to vyplýva z §17 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom v záujme fungovania spoločnosti trestné stíhanie vedené v medziach zákona je nevyhnutnou súčasťou výkonu verejných právomocí a od každého jednotlivca je dôvodné vyžadovať, aby v prípade odôvodnenej potreby sa mu podrobil, v dôsledku čoho nemožno preto v prípade, že trestné stíhanie neskončí odsúdením, priznať relutárnu náhradu nemajetkovej ujmy len pre rozdiel v subjektívnom prežívaní trestného stíhania. Mimoriadny význam v tomto smere kládol princípu prezumpcie neviny a najmä jeho náležitému vnímaniu, pretože to významne obmedzuje negatívny dopad samotného trestného stíhania na povesť a vnímanie stíhanej osoby jej okolím. Uzavrel, že ak napriek tomu obvinený svojím okolím je vnímaný negatívne len pre prebiehajúce trestné stíhanie, je to významnou mierou chybou tohto okolia, ktorému princíp prezumpcie neviny nie je dostatočne vlastný, čo v prejednávanej veci vyhodnotil, že sa odzrkadlilo vo výpovediach svedkov. Zároveň zdôraznil, že relutárne náhrady nemajetkovej ujmy priznávané „len pre trestné stíhanie nevedúce k odsúdeniu“ pri osvojovaní správneho vnímania prezumpcie neviny v spoločnosti len sťažujú, pretože tým logicky sa vyjadruje významná ujma, ktorou samotné vedenie zákonného trestného stíhania byť nemôže, a to pre svoju nevyhnutnosť pre fungovanie spoločnosti. Dospel preto k záveru, že zmiernená výnimočnosť prípadu v zmysle zákona odôvodňujúca priznanie relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy môže preto spočívať iba v okolnostiach trestného stíhania.

8. V prejednanom prípade za výnimočnú okolnosť považoval dĺžku trvania trestného stíhania a s tým spojené vystavenie žalobcu jeho prirodzeným negatívnym dopadom trestného stíhania, majúc na zreteli zmysel náhrady relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy (zmiernenie vzniknutého stavu snahou o vyváženie miery ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti konkrétnym finančným vyjadrením jej náhrady). S prihliadnutím na tieto základné princípy a kritériá dospel k záveru, že v prejednanom prípade žalobca preukázal zásah a nepriaznivý dopad jeho trestného stíhania v jeho osobnom, súkromnom a rodinnom živote takej intenzity, že mu prináleží jej relutárna náhrada za protiprávny stav, ktorý spôsobil nenapraviteľnú ujmu v jeho nemajetkovej sfére ako dotknutej osoby, pričom pre zváženie jej výšky je podstatný rozsah zníženia cti, dôstojnosti a postavenia žalobcu práve v súvislosti s vedením trestného stíhania. Pri zvažovaní tohto hľadiska usúdil, že žalobca v danom prípade neoznačil a nepreukázal existenciu následkov v jeho osobnostných hodnotách takej intenzity, ktorá by mu zakladala právo na priznanie relutárnej náhrady vzniknutej nemajetkovej ujmy v žalovanej výške 100 000 €, majúc na zreteli, že peňažná satisfakcia má byť znakom a prostriedkom nápravy.

9. Súd aplikoval §17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom ku dňu vydania označeného nezákonného rozhodnutia (8.12.2008) a aj keď nebol viazaný znením tohto zákonného ustanovenia účinným od 1.1.2013, pri priznávaní nemajetkovej ujmy majúc na zreteli ustálenú súdnu prax považoval za potrebné prihliadať aj na výšku odškodnenia poskytovaného na základe iných hmotnoprávnych predpisov, ako aj to, že úvaha vedúca k rozhodnutiu o výške primeranej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť svojvoľná a nepreskúmateľná a že musí byť preukázaná najmä skutočnosť, ktorá ho privedla k záveru, že samotné konštatovanie porušenia práva (zadosťučinenie podľa §17 ods. 1 zákona) nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine, v spoločnosti a pod. (R 21/1995, uznesenie NS SR z 12.12.2012 vo veci 7Cdo/145/2011). V súlade so závermi dovolacieho súdu vyjadrenými v jeho rozsudku z 27.4.2006 vo veci 4Cdo/171/2005 mal pritom na zreteli, že výška relutárnej náhrady by mala korešpondovať jednak životnej úrovni obyvateľstva, ako aj s čiastkami, ktoré v tom ktorom štáte sú vyplácané ako odškodnenie z titulu rôznej ujmy a i keď zadosťučinenie v peniazoch je predmetom úvahy súdu, táto sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská, pretože nemožno priznávať neprimerané, či dokonca premrštené sumy, ktoré by v konečnom dôsledku viedli k bezdôvodnému obohacovaniu a ktoré v porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti „s odškodňovaním“ zásahu do iných základných práv zaručených Ústavou SR, by mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napr. zdravie, život) bagatelizovať. Riadil sa pritom aj ďalším rozhodnutím dovolacieho súdu (uznesenie z 24.7.2018 vo veci 3Cdo/19/2018), v zmysle záverov ktorého všeobecný súd je povinný určiť primeranú výšku relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry Ústavného súdu SR a ESLP, pričom určenie

maximálnej hranice jej náhrady v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia, ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí ESĽP. Podľa ESĽP relutárna náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti a pri určovaní jej výšky treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo, Flux v. C., F. C. G. F. A.) a výška náhrady v konkrétnom prípade musí pritom zohľadňovať výšku náhrady priznávanej vnútroštátnymi súdmi jednak v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público – Comunicação Social S. A. v. Portugalsko) a tiež musí byť zohľadnená výška náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných trestných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné trestné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

10. Vychádzajúc z týchto zásad prípad žalobcu porovnal preto s inými právoplatne skončenými prípadmi, napr. s rozsudkom bývalého Okresného súdu Bratislava I z 21.1.2016 vo veci 16C/219/2014, ktorým titulom relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné, cca 9 rokov trvajúce trestné stíhanie, z toho cca 1 rok väzobne, štát bol zaviazaný žalobcovi zaplatiť 7 420 € alebo aj s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 29.6.2017 vo veci 3Co/266/2015, ktorým za nezákonné, cca 7 rokov prebiehajúce trestné stíhanie žalobcu ako bývalého prokurátora, z toho cca 4 mesiace väzobne, ktorý v konaní preukázal zdravotné ťažkosti psychiatrického charakteru (6 rokov navštevoval psychiatra a bral lieky), bola priznaná relutárna náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 33 193,91 €.

11. Zhrnúc výsledky vykonaného dokazovania a s prihliadnutím na všetky zhora uvedené skutočnosti, právne názory, ustálenú súdnu prax a judikatúru súdov, a to nielen na vnútroštátnej úrovni, dospel k záveru, že v prejednávanej veci primeraná relutárna náhrada po dobu 99 mesiacov nezákonne trestne stíhanému žalobcovi za jemu vzniknutú nemajetkovú ujmu je 15 000 €, pretože táto zároveň zodpovedá aj zákonným kritériám podľa §17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. a nepochybne odzrkadľuje aj najnovší vývoj súčasnej judikatúry; žalobu vo zvyšku uplatnenej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy ako nedôvodnú preto zamietol.

12. S odôvodnením, že žalobca nepreukázal, že jeho nárok na náhradu majetkovej škody v rozsahu nad 80 000 € bol predmetom predbežného prejednávania pred príslušným orgánom, s odkazom na §15 a §16 zákona č. 514/2003 Z. z. postupom podľa §161 ods. 1 a ods. 2 CSP konanie o jej zaplatenie vo výške 8 759 € zastavil.

13. Dôsledne sa riadiac záväzným právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v jeho predchádzajúcom zrušujúcom uznesení v tejto veci (§391 ods. 2 CSP) aj vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu ušlej mzdy ako majetkovej škody, pri zisťovaní príčinnej súvislosti medzi vznikom uplatnenej náhrady za túto škodu a označeným nezákonným rozhodnutím o začatí trestného stíhania žalobcu dospel k záveru, že v prípade prepustenia žalobcu zo služobného pomeru colníka vo februári 2009, išlo o personálne opatrenie nadriadeného za porušenie služobnej prísahy a služobnej povinnosti, ktoré nemožno stotožňovať s trestnoprávnou zodpovednosťou; porušenie služobnej prísahy nemusí dosiahnuť intenzitu trestného činu a dôvody prepustiť colníka môžu byť napriek tomu splnené. Uzavrel, že trestné konanie pred orgánmi činnými v trestnom konaní a konanie o prepustenie žalobcu zo služobného pomeru sú odlišné konania, zverené odlišným orgánom, upravené odlišnými právnymi predpismi, pričom ani prípadné zastavenie trestného stíhania nezakladá dôvod na prepustenie zo služobného pomeru; výsledkom trestného konania proti žalobcovi je právoplatné rozhodnutie o jeho oslobodení spod obžaloby a výsledkom personálneho konania vedeného proti nemu je právoplatné personálne rozhodnutie o jeho prepustení zo služobného pomeru. Zároveň konštatoval, že dôvodnosť prepustenia žalobcu zo služobného pomeru nebola nikdy podrobená súdnejmu prieskumu a toto rozhodnutie o jeho prepustení nebolo nikdy zrušené. S poukazom na to a tiež s poukazom na závery ústavného súdu vyslovené v jeho náleze zo 6.5.2015 vo veci IV. ÚS/296/2014 považoval preto za nepochybné, že príčinná súvislosť medzi vznikom škody predstavovaným ušlým ziskom a nezákonným rozhodnutím nie je daná a žalobu v tomto rozsahu ako neopodstatnenú preto zamietol.

14. Pokiaľ ide o omeškanie žalovaného s plnením jeho peňažného dlhu, aplikovaním §16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. jeho počiatok odvíjal od oznámenia žalovaného žalobcovi listom z 27.11.2017 (zástupcovi žalobcu doručený 11.12.2017), že uplatnený nárok na náhradu škody neuznáva, pretože tento nie je daný; s odkazom na §517 ods. 1 a ods. 2 o. z. a nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z. z. popri plnení istiny nemajetkovej ujmy 15 000 € počnúc dňom 11.12.2017 žalobcovi preto priznal aj úroky z omeškania. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením §255 ods. 1 CSP.

15. Proti tomuto rozsudku, čo do jeho zamietavého a tiež aj čo do zastavujúceho výroku, žalobca podáva odvolanie navrhujúc, aby odvolací súd rozsudok v napadnutom rozsahu zmenil tak, že žalobe

vyhovie v celom rozsahu uplatnenej náhrady majetkovej (88 759 €) aj nemajetkovej ujmy (100 000 €). Odvolanie odôvodňuje dôvodmi ustanovenými v §365 ods. 1 CSP, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a tiež, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Rozsudok, pokiaľ ide o výšku prisúdenej relutárnej náhrady, považuje za nepresvedčivý, arbitrárny a nepreskúmateľný, dovoľáva sa použitia voľnej úvahy v kontexte s inými hmotnoprávnymi ustanoveniami upravujúcimi odškodnenie, ktorého spôsob výpočtu vyplýva priamo zo zákona. Súdom prisúdená relutárna náhrada nemajetkovej ujmy podľa neho nezodpovedá všeobecnej predstave spravodlivosti, nie je adekvátna a ani primeraná osobitosti ujmy žalobcovi vzniknutej intenzitou a dĺžkou trvania zásahu v oblasti profesijnej, rodinnej a spoločenskej a nie je takou ani s poukazom na zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, poškodený má nárok na odškodnenie v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, a pri trestnom čine znásilnenia v sume desaťnásobku minimálnej mzdy); v roku začatia trestného stíhania žalobcu výška minimálnej mzdy bola 269 € a o 9 rokov neskôr bola 435 €, čoho päťdesiatnásobok je 13 450 € (4,55 €/deň), resp. 21 750 € (7,36 €/deň). Súdu pritom vytyka, že nijako nevysvetlil, akými úvahami sa riadil a na základe akých konkrétnych skutočností dospel k záveru, že titulom relutárnej náhrady jeho nemajetkovej ujmy za 2 941 dní trvania trestného stíhania, pričom ani nebral zvlášť do úvahy 45 dní trvania väzby, žalobcovi prislúcha 15 000 €, t. j. 5 €/deň a že práve táto prisúdená náhrada môže efektívne zmierniť následky žalobcovi spôsobené nezákonným rozhodnutím protistrany; zároveň namieta, že jeho trestné stíhanie celkovo trvalo až 3 017 dní.

16. Podľa žalobcu súd výšku prisúdenej relutárnej náhrady určil nesprávne aj z hľadiska využitia komparačnej metódy vo vzťahu k iným obdobným prípadom, napr. v porovnaní s rozsudkami Okresného súdu Banská Bystrica z 3.5.2022 vo veci 16C/118/2016, Krajského súdu v Bratislave z 9.4.2014 vo veci 4Co/106/2013 a tiež Najvyššieho súdu ČR z 11.1.2012 vo veci 30 Cdo 2357/2010. Dovoľávajúc sa použitia právnej logiky a tiež aj poukazom na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu namieta, že iný právny predpis jednak nemôže limitovať výšku prisudzovanej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy za porušenie osobnostných práv a jednak, že aj z judikatúry ESLP vyplýva, že pri zvažovaní jej výšky musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných trestných činov a táto bez existencie závažných a dostatočných dôvodov by nemala prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy, čo však neznamená, že túto výšku prekročiť nesmie alebo nemôže. V prejednávanej veci výnimočnosťou prípadu pritom je samotná dĺžka trestného konania, o ktorej aj ESLP rozhodol, že štát prierahmi v konaní porušil základné práva sťažovateľa, čo podľa odvolateľa má zásadný vplyv nielen na výšku nemajetkovej ujmy, ale aj na skutočnú škodu (ušlý zisk), keďže pokiaľ štát by rozhodol bez prierahov, žalobca v rámci obnovy konania mohol nastúpiť a pokračovať v služobnom pomere colníka. Tieto dôvody považuje za natoľko závažné a výnimočné, že súdu umožňovali prekročiť (podľa neho neexistujúci a podľa súdu neprekročiteľný) limit, ktorý súd v danej právnej veci pri zvažovaní primeranej výšky relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy nesprávne zohľadňoval. Z týchto dôvodov namieta, že ním požadovaná relutárna náhrada 100 000 € neporušuje princíp primeranosti k iným odškodneniam, zohľadňuje osobitosť daného prípadu a nevytvára priestor na obohatenie žalobcu, ale znamená preňho spravodlivé zadostučinenie, keďže je primeraná intenzite jeho ujmy, danej dĺžkou trvania zásahu v oblasti profesijnej, rodinnej, spoločenskej a tiež je primeraná aj s prihliadnutím na osobu žalobcu, na jeho doterajší život, závažnosť vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za ktorých k nej došlo.

17. Proti zastavujúcemu a tiež aj proti zamietavému výroku napadnutého rozsudku v rozsahu zamietnutia žaloby o náhradu majetkovej škody odvolateľ namieta, že subjektívnu aj objektívnu lehotu na podanie návrhu na obnovu konania, v ktorom by sa domáhal zrušenia rozhodnutia o prepustení zo služobného pomeru colníka, zmeškal nie z vlastnej viny, ale z dôvodu, že spod obžaloby právoplatne bol oslobodený až po uplynutí lehoty na obnovu konania ustanovenej v §234 vtedy účinného zákona č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov, t. j. z objektívnych dôvodov, pričom táto skutočnosť mohla mať podstatný vplyv na rozhodnutie, a po právoplatnosti oslobodzujúceho rozsudku súdu pre uplynutie objektívnej trojročnej lehoty na obnovu konania reparácie rozhodnutia o jeho prepustení zo služobného pomeru sa domôcť už nemohol. K jeho prepusteniu z tohto pomeru došlo pritom z dôvodov identických s dôvodmi uznesenia o vznesení obvinenia, resp. s dôvodmi obžaloby a v jeho prípade ani niet pochyb o existencii príčinnej súvislosti medzi jeho nezákonným trestným stíhaním a následným prepustením zo služobného pomeru, pričom s tým súvisiaci ujma v jeho majetkovej sfére nie je len hypotetická, pretože táto už aj nastala, ide o ušlý zisk, t. j. to, čo by dosiahol, nebyť jeho nezákonného trestného stíhania a následne prepustenia zo služobného pomeru. Aj proti odôvodneniu týchto výrokov rozsudku

súdu prvej inštancie odvolateľ namieta nedostatok primeraných a transparentných dôvodov súdu, pre ktorý ani nevie, akými inými dôkaznými prostriedkami by mal preukázať, že ušlý zisk mu vznikol. Vytýka preto, že záver súdu o nepriznaní náhrady majetkovej ujmy nie je založený na konkrétnych skutkových okolnostiach, z ktorých by bolo bezpečne preukázané, že poškodený za pravidelného chodu vecí uplatnený ušlý zisk by skutočne nedosiahol. V konaní on pritom jednoznačne preukázal splnenie všetkých zákonných predpokladov objektívnej zodpovednosti žalovaného za škodu vrátane príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody, za ktorú odvolateľ označuje jeho prepustenie zo služobného pomeru colníka nielen na základe nezákonného rozhodnutia, ale rovnako aj na základe nesprávneho úradného postupu.

18. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu napadnutý rozsudok navrhuje potvrdiť ako vecne správny, keďže bol vydaný v intenciách predchádzajúceho zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu v tejto veci z 26.10.2021 (sp. zn. 9Co/85/2020). Právny názor odvolacieho súdu prezentovaný v danom uznesení žalovaný vníma ako prejav ustáleného názorového trendu odvolacieho súdu v obdobných veciach, prezentovaný aj v ďalších jeho rozhodnutiach, tak napr. aj v uznesení z 2.6.2021 vo veci 11Co/77/2020 týkajúcej sa jedného zo spoluobvinených žalobcu v trestnom konaní. Do pozornosti odvolacieho súdu dáva aj jeho právoplatný rozsudok z 26.1.2022 vo veci 9Co/165/2020, ktorým vo veci ďalšieho spoluobvineného žalobcu bolo rozhodnuté obdobným spôsobom, ako súd prvej inštancie rozhodol v tejto sporovej veci. Podľa žalovaného odvolanie protistrany neobsahuje žiadne právne relevantné skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať nezákonnosti napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie.

19. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací po kladnom posúdení včasnosti a prípustnosti odvolania podaného stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnuté, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania a tiež viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie, bez nariadenia pojednávania preskúmal rozsudok v napadnutom rozsahu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo (§34 a §355 a nasl. CSP o odvolaní) a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné.

20. Vyhovujúci výrok rozsudku odvolaním dotknutý nie je, tento nadobudol preto právoplatnosť a z toho dôvodu nemohol byť predmetom odvolacieho prieskumu. Predmetom odvolacieho prieskumu bol iba zamietavý výrok o relutárnu náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu nad 15 000 € do 100 000 €, zamietavý výrok o náhradu majetkovej ujmy predstavovanej ušlou mzdou a zastavujúci výrok, ako aj závisiaci výrok o trovách konania (§367 ods. 1 a ods. 3 CSP).

21. Odvolací súd súc byť viazaný uplatnenými odvolacími dôvodmi (§380 ods. 1 CSP) posudzoval vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu výlučne z hľadisk dôvodov uplatnených v odvolaní, t. j. či súdom prisúdená relutárna náhrada nemajetkovej ujmy zodpovedá kritériám primeranosti a súdnej praxi, a to s ohľadom na primeranosť „odškodnenia“ závažnej ujmy, aká na strane odvolateľa nastala, a to za účelom prijatia záveru, či (i) ten opodstatnene spochybňuje, že súdom prisúdené peňažné plnenie vo výške 15 000 € ako hmotná satisfakcia titulom náhrady za spôsobenú nemajetkovú ujmu, za ktorú v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. zodpovedá žalovaný, je/nie je neprimerane nízke, či (ii) sú správne závery súdu prvej inštancie o nedostatku príčinnej súvislosti medzi vznikom škody v podobe ušlej mzdy a označeným nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia, a teda, či súd v tomto rozsahu žalobu (ne)správne zamietol a tiež, či (iii) sú (ne)správne zistenia a závery súdu o tom, že nárok na náhradu majetkovej škody vo výške 8 759 € nebol predmetom predbežného prejednávania pred príslušným orgánom, a teda, či súd v tomto rozsahu konanie (ne)správne zastavil.

22. Rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom rozsahu vo veci samej je vecne správny, preto ho odvolací súd postupom podľa §387 ods. 1 CSP potvrdil. Odvolací súd s prihliadnutím na rozsah odvolania žalobcu a ním uplatnené odvolacie dôvody po preskúmaní veci v napadnutom rozsahu dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku.

23. Rozsudok na Krajskom súde v Košiciach verejne bol vyhlásený 20.3.2024 o 9.30 hod. v pojednávacej miestnosti č. dverí 210/II. poschodie. Miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku od 13.3.2024 boli zverejnené na úradnej tabuli a tiež na webovej stránke odvolacieho súdu (§219 ods. 1 a ods. 3 za použitia §378 ods. 1 CSP).

24. Súd prvej inštancie dokazovanie vo veci vykonal v rozsahu potrebnom na správne zistenie skutkového stavu vo veci, vykonané dôkazy vyhodnotil podľa zásad ustanovených v §191 CSP, z týchto dospel k správnym skutkovým záverom, ktoré majú oporu vo vykonanom dokazovaní a na týchto založil aj svoje rozhodnutie a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver. Svoje rozhodnutie náležite odôvodnil, pričom aj prijaté právne závery a svoje úvahy, na ktorých založil záver o výške primeranej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy, v odôvodnení napadnutého rozsudku náležite vysvetlil spôsobom, z ktorého je zrejmé, zvažovaním akých okolností a akými úvahami pri svojom rozhodovaní o tejto otázke sa riadil (§220 ods. 2 CSP).

25. Odvolací súd v celom rozsahu sa stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie vysloveným v napadnutom rozsudku, s jeho skutkovými závermi, ako aj s právnym posúdením veci tak, ako tieto sú uvedené a odôvodnené v napadnutom rozsudku, v súlade s §387 ods. 2 CSP na ne v plnom rozsahu poukazuje a zároveň konštatuje správnosť a presvedčivosť dôvodov napadnutého rozsudku, ktoré dávajú odpovede na všetky odvolateľom nastolené otázky a vzhľadom na obsah odvolacích námietok žalobcu na zdôraznenie správnosti dôvodov napadnutého rozsudku dopĺňa.

26. Keďže odvolanie podal len žalobca, predmetom posudzovania odvolacím súdom v rozsahu ad (i) zhora bolo len zodpovedanie otázky, či súdom prvej inštancie prisúdená relutárna náhrada (nie) je primeraná žalobcovi vzniknutej závažnej ujme v dôsledku jeho nezákonného trestného stíhania, ktoré po 99 mesiacoch právoplatne skončilo jeho oslobodením spod obžaloby z dôvodu, že nebolo preukázané, že skutok, ktorý sa mu kládol za vinu, spáchal žalobca.

27. Pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku konštatoval, že relutárna náhrada nemajetkovej ujmy v zásade je vylúčená, jasne uviedol, že to znamená, že je možná len výnimočne a tiež uviedol, že pri tomto svojom názore vychádzal z dikcie ustanovenia §17 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., t. j. predovšetkým sa uhrádza skutočná škoda a ušlý zisk a len v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva (morálna satisfakcia) nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak a v konaní k nej takto preto aj pristupoval.

28. Pokiaľ pri zvažovaní primeranej výšky prisúdenej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy súd prihliadal na limity zakotvené v zákone o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, postupoval v súlade s platnou ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. Nárok žalobcu ako poškodeného na relutárnu náhradu nemajetkovej ujmy vyplynul z rozhodovacej činnosti ESLP, ako aj z rozhodovacej činnosti ÚS SR (pozri napr. nález vo veci IV. ÚS/11/2019). Podstatné je pritom si uvedomiť, že existencia tohto nároku primárne sa neodvodzuje zo zákona č. 514/2003 Z. z., ale aj v súčasnosti a už aj pred 1.1.2003 sa odvodzovala priamo z článku 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj len ako „Dohovor“), z článku 46 ods. 3 Ústavy SR, ako aj z článku 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, z ktorých zákon č. 514/2003 Z. z. vychádza a týmto sa tento prispôboval legislatívnymi zmenami vykonanými aj zákonom č. 412/2012 Z. z., ktorý zákon č. 514/2003 Z. z. novelizoval.

29. Podľa názoru ESLP, a to vo všetkých nasledujúcich prípadoch, vyjadreného ešte pred účinnosťou novely zákona č. 514/2003 Z. z. vykonanej zákonom č. 412/2012 Z. z. náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo z 13.7.1995). ESLP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich jej výšku, ktorá v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady vnútroštátnymi súdmi priznávanú v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti tak, ako súd prvej inštancie sa s tým aj správne vysporiadal (65. odsek jeho odôvodnenia).

30. Výška relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle §17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. je určovaná voľnou úvahou súdu, vždy však s prihliadnutím na zákonné kritériá závažnosti vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých došlo k zásahu nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom. Pri zvažovaní jej konkrétnej výšky súd musí vychádzať z úplne zisteného skutkového stavu, zohľadňovať všetky okolnosti konkrétneho prípadu a táto musí byť v súlade s požiadavkou spravodlivosti a opierať sa o úplne konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Týmto sú predovšetkým zistená závažnosť nemajetkovej ujmy a overené okolnosti, za ktorých k zásahu došlo. Závažnosť vzniknutej ujmy sa pritom posudzuje najmä s poukazom na jej intenzitu, rozsah a trvanie. Akokoľvek do hĺbky sa však tieto parametre odkryjú, sami o sebe neposkytujú objektívny obraz o primeranej výške odškodnenia, nakoľko jednak nie sú exaktne merateľné a jednak medzi nimi a nemajetkovou ujmou nie je matematicky vyjadriteľná kvantitatívna súvislosť. Tieto kritériá preto rovnako, ako aj iné skutočnosti ovplyvňujúce závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy v myšlienkovom procese pri stanovení primeranej výšky odškodnenia majú význam predovšetkým pri porovnaní s obvykle prisudzovanou výškou peňažných náhrad v obdobných prípadoch, ktoré v sudcovskej úvahe obvykle je jediným transparentným a objektívne preskúmateľným momentom. V právnej praxi sa tak ustálilo, že odškodnenie bez zjavných a podstatných skutkových odlišností konkrétneho prípadu by sa nemalo zásadne odchyľovať od zadosťučinenia priznaného v skutkovo obdobných prípadoch (porovnaj napr. rozsudok NS ČR z 27.6.2012 vo veci 30 Cdo 2813/2011).

31. Vzájomnou konzistentnosťou s už judikovanými vecami zároveň sa napĺňa tiež požiadavka jednotného posudzovania porovnateľných prípadov, vyplývajúca z ústavne chránenej rovnosti pred zákonom a právnej istoty, zahŕňajúca v sebe tiež potrebu náležitého odôvodnenia výraznejších odchýlok

od riešení v typovej judikatúre. Napokon je potrebné mať tiež na zreteli, že podľa medzičasom už ustálenej rozhodovacej praxe NS SR (porovnaj napr. jeho rozhodnutia vo veciach sp. zn. 6MCdo/15/2012 a 6Cdo/38/2019) pri určení výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy je potrebné, „aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napr. zákon č. 215/2006 Z. z., v zmysle ktorého, ak úmyselným, násilným trestným činom bola spôsobená smrť, poškodený má nárok na vyplatenie odškodného v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; ak ujma na zdraví bola spôsobená znásilnením alebo sexuálnym násilím, poškodený má nárok na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú morálnu škodu v sume desaťnásobku minimálnej mzdy“.

32. Rovnako v rozsudku z 31.5.2007 vo veci 4Cdo/177/2005, ktoré v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky bolo publikované ako judikát Rc 13/2009, najvyšší súd s poukazom na rozsudok ESLP zo 17.7.2012 v prípade Winkler v. Slovenská republika vyslovil záver, že nárok na relatívnu náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je potrebné posudzovať aj v súvislosti s článkom 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru, ktorý obsahuje tzv. neurčitý právny pojem vyžadujúci jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu, ale v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi sporovej strany o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných veciach obdobných prejednávanej veci.

33. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozsudku s poukazom na rozhodnutie dovolacieho súdu z 27.4.2006 vo veci 4Cdo/171/2005 správne preto konštatoval, že výška zadosťučinenia v peniazoch je predmetom úvahy súdu, ktorá sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská a jej uplatnenie sa nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole a že nemožno priznávať neprimerané, či dokonca premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu a ktoré by mohli napr. pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených ústavou, niektoré ujmy na iných základných právach, napr. ujmy na zdraví, či dokonca ujmy na živote, bagatelizovať.

34. Rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012 a 6MCdo/15/2012 a tiež aj jeho rozhodnutia vo veciach 3Cdo/19/2018 a 7Cdo/100/2017 predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. Ide o rozhodnutia, v ktorých opakovane bol potvrdený určitý právny názor, ktorý neskôr nebol prekonaný. Uvedený právny názor najvyšší súd formuloval v uznesení z 24.7.2018 vo veci 3Cdo/19/2018 tak, že „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a ESLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia, ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je len pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí ESLP“. Právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky relatívnej náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako je vidieť, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky relatívnej náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených ústavou. Uvedený prístup nepopiera pritom princíp úplného odškodnenia, keďže nevyklučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy, za predpokladu riadneho odôvodnenia vyššej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia.

35. Z týchto dôvodov pokiaľ súd prvej inštancie pri zvažovaní primeranej výšky relatívnej náhrady nemajetkovej ujmy zohľadnil závery najvyššieho súdu uvedené v zhora zmienených rozhodnutiach a o jej výške rozhodol so zreteľom na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a tiež so zreteľom na judikatúru ESLP, rozhodol v tejto veci v súlade s ustálenou

rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a rozhodol preto správne. Pokiaľ ide o výšku relutárnej náhrady, vychádzajúc zo zhora uvedeného výkladu súd musel preto zohľadniť výšku náhrad stanovených zákonom v závažných prípadoch, akými sú náhrady stanovené pre obeť násilných trestných činov a náhrady za vytrpenú bolesť (bolestné) a za sťaženie spoločenského uplatnenia. Pokiaľ by relutárna náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci niekoľkonásobne prevyšovala výšku náhrad stanovených zákonom vo vyššie uvedených závažnejších prípadoch, došlo by k ničím neodôvodnenej nerovnosti a neprímeranosti, čo by bolo v rozpore so zásadou rozumného a spravodlivého usporiadania občianskoprávných vzťahov.

36. Objektívne vzaté trestné stíhanie vždy negatívne ovplyvňuje osobný, pracovný i spoločenský život obvineného bez toho, aby táto skutočnosť musela byť konfrontovaná dôkazmi. Istú intenzitu dopadu na jednotné všeobecné právo osobnostné je potrebné prisudzovať obdobným zásahom bez potreby preukázania, že k tomu aj došlo, keďže stav mysle prakticky dokázať priamo ani nemožno. Súd o otázke primeranosti výšky priznávanej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy správne preto zvažoval objektívne okolnosti, o ktorých zrozumiteľne a jasne uviedol, že tieto musia spočívať jedine v okolnostiach trestného stíhania žalobcu a nemôžu spočívať v jeho osobe. Z toho dôvodu v danom prípade ako na výnimočnú okolnosť správne prihliadal na dĺžku správne určenú dĺžku trvania trestného stíhania v mesiacoch (99), čo objektívne je neprímerane dlhé obdobie, počas ktorého žalobca intenzívne musel znášať všetky negatívne dopady trestného stíhania a ich sprievodné prejavy v odsúdení jeho osoby prevažnou väčšinou komunity obce, v ktorej žil/žije, v strávení sa ľudí jeho spoločnosti a v podstate v spoločenskej izolácii, v ktorej zakrátko po začatí trestného stíhania v mieste svojho bydliska sa žalobca ocitol.

37. Len v prípade, že by žalobca tvrdil, že zásah u neho pôsobil na jeho morálnu sféru deštruktívnejšie, než je obvyklé, je potrebné trvať na preukázaní tvrdeného intenzívnejšieho dopadu. Z dôvodu, že žalobca sa domáha prisúdenia relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy v rozsahu presahujúcom maximálny limit zakotvený v zákone o odškodňovaní obetí násilných trestných činov, bolo na ňom preukázať, že nemajetková ujma v jeho spoločenskom, pracovnom a rodinnom živote, spôsobená nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci o vznesení obvinenia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, resp. v porovnaní s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania, je väčšia/závažnejšia, čo žalobca v konaní nepreukázal, len tvrdil, že jeho ujma (zažitý stres, úzkosť, frustrácia a vystavenie trestnému stíhaniu) bola závažnejšia z dôvodu, že ju zažíval ako verejný činiteľ, po dobu 99 mesiacov a preto súdom prvej inštancie prisúdená relutárna náhrada jeho nemajetkovej ujmy vo výške 15 000 € pre neho je neprímerane nízka. Nijako však nepreukázal, v čom sú následky jeho trestného stíhania závažnejšie, ako je ujma príbuzných a blízkych osôb v dôsledku nenapraviteľnej straty života, či vážneho poškodenia zdravia iného jedinca v dôsledku násilných alebo sexuálne motivovaných trestných činov, u ktorých maximálna hranica výšky relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy v danom prípade a období bola 24 000 €.

38. Pre určenie peňažného odškodnenia ako takého a jeho výšku viac, než dokazovanie spoločenských notorií má preto význam konzistentnosť takého určenia so skutkovo obdobnými prípadmi. Súd prvej inštancie takúto komparáciu vykonal (66. odsek odôvodnenia napadnutého rozsudku) a primeranosť výšky ním prisúdenej relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy odôvodnil aj takýmto spôsobom. Táto jeho úvaha nevybočila z medzí stanovených zákonom a odvolací súd ju považuje za správnu, na základe ktorej súd prvej inštancie dospel k správnejmu záveru o opodstatnenosti žalobcom uplatneného peňažného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy na ústavou a zákonmi chránených osobnostných právach žalobcu v primeranej výške 15 000 €, čo zároveň korešponduje aj s výškou relutárnej náhrady právoplatnými rozsudkami súdu už priznanými spoluobvineným žalobcu, ktorí rovnako, ako on boli vystavení takémuto dlhotrvajúcemu trestnému stíhaniu a s rovnakým výsledkom ako, žalobca (13 000 – 18 000 € v spojení s rozsudkami odvolacieho súdu vo veciach 5Co/13/2022, 6Co/161/2022, 9Co/165/2020, 11Co/81/2022, 11Co/121/2022).

39. Pokiaľ odvolateľ sa dovoľáva komparácie jeho prípadu s prípadmi žalobcov v konaniach ním zmienených v odvolaní, o ktorých na komparáciu sám nič neuviedol (Okresný súd Banská Bystrica z 3.5.2022 vec 16C/118/2016, Krajský súd v Bratislave z 9.4.2014 vec 4Co/106/2013, Najvyšší súd ČR z 11.1.2012 vec 30 Cdo 2357/2010), odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že označené rozsudky, ktorými relutárna náhrada nemajetkovej ujmy bola prisúdená v prvom zmienenom prípade síce vo výške 16 800 €, ale táto opravným uznesením bola opravená na 13 800 € (uznesenie z 26.5.2022), 35 000

€, resp. 100 000 Kč, až na jednu výnimku pochádzajú z dávnejšieho obdobia, kedy všeobecné sudy na Slovensku titulom relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej (aj) nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci prisudzovali premrštené sumy náhrad, čo im ESLP vytkal a dlhodobo ich za to kritizoval. Okrem toho v poslednom zmienenom prípade išlo o relutárnu náhradu vo výške 100 000 Kč, čo po prepočte na menu euro je cca 11 905 €, t. j. v oboch týchto prípadoch z toho istého právneho titulu žalobcom bolo prisúdené menej, ako bolo prisúdené odvolateľovi v tejto sporovej veci. Odvolací súd do ďalšieho porovnávania týchto namietaných prípadov s prípadom odvolateľa po skutkovej stránke preto sa ani nepúšťal.

40. Prisúdená relutárna náhrada pritom nech by bola akokoľvek vysoká, nemôže odčiniť následok, ktorý v živote žalobcu nastal. Cieľom jej poskytnutia je snaha vyvážiť duševné utrpenie, ktoré žalobca preukázane zažíval, pričom bezpochyby každý iný obvinený a obžalovaný by sa takouto udalosťou cítil vážne dotknutý na svojich právach. Duševné útrapy spojené s prežívaním následkov nezákonného trestného stíhania sa pri stanovení výšky relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy posudzujú primárne z pohľadu priemerného človeka a jej prípadné zníženie, či zvýšenie je možné odvíjať od preukázaných okolností a jednotlivých kritérií. Podľa odvolacieho súdu súdom prvej inštancie odvolateľovi v danom prípade bolo prisúdené relutárne zadostučinenie, pri ktorom nedošlo k vybočeniu, t. j. ani k zvýšeniu, ani k zníženiu. Súd prvej inštancie pri zvažovaní jej výšky pri svojom rozhodovaní absolútne nevybočil ani z judikatúry súdov a je tak zachovaná jej kontinuita s prihliadnutím na dodržanie zásady legitímnych očakávaní.

41. Z týchto dôvodov odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok v zamietavom výroku o relutárnej náhrade nemajetkovej ujmy nad prisúdenú výšku náhrady 15 000 €, pretože rovnako, ako súd prvej inštancie po preskúmaní veci mal za to, že prisúdená relutárna náhrada vo výške 15 000 € je adekvátna ujme v nemajetkovej sfére osobnosti žalobcu, spôsobenej nezákonným vedením jeho trestného stíhania vrátane 45 dní trvajúcej väzby na ňom vykonanej a je primeraná tiež aj ustálenej súdnej praxi.

42. Súd prvej inštancie vo veci rozhodol správne, aj pokiaľ zastavil konanie o náhradu majetkovej škody vo výške 8 759 €, keďže žalobca v konaní nepreukázal, že žalobou uplatnený nárok v tomto rozsahu bol aj predmetom predbežného prejednanía pred príslušným orgánom, čo v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. je nevyhnutnou podmienkou pre meritórne rozhodnutie o nároku na jeho náhradu v konaní pred súdom (§15 a §16, a contrario). Odvolacia námietka žalobcu, že vo veci jeho prepustenia zo služobného pomeru o obnovu konania požiadať nemohol pre uplynutie zákonnej objektívnej lehoty na takýto procesný postup, je právne irelevantná, keďže nie je nijako spôsobilá ovplyvniť správnosť záveru súdu o tom, že nárok žalobcu na náhradu škody v rozsahu 8 759 € pred príslušnými orgánmi nebol predbežne prerokovaný podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.

43. Napokon správne sú právne závery súdu prvej inštancie aj o nedostatku príčinnej súvislosti medzi vznikom škody predstavovanej nevyplácaním služobného platu a nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia žalobcovi. Dôvodom prepustenia žalobcu so služobného pomeru colníka a s tým súvisiacia strata služobného platu nebola totiž samotná skutočnosť, že proti nemu bolo vedené trestné stíhanie, ale nerozmnoženie jeho majetku o tento plat, ktorý za riadneho chodu udalostí opodstatnene bol očakávaný (majetková ujma, škoda), bolo spôsobené až tým, že jeho nadriadený personálnym rozkazom vydaným v administratívnom konaní využil zákonom ustanovenú možnosť (nie povinnosť) rozhodnúť o prepustení žalobcu zo služobného pomeru colníka. Z uvedeného je zrejmé, že samotné nezákonné trestné stíhanie nebolo preto dôvodom ukončenia služobného pomeru so žalobcom, a to ani v prípade, že k tomu, ako to odvolateľ namietal, došlo pre zhodné skutkové dôvody, pre ktoré žalobca bol aj trestne stíhaný. Je totiž celkom jednoznačné, že ku škode v majetkovej sfére žalobcu predstavovanej stratou jeho služobného platu by nedošlo len v tom prípade, ak by jeho nadriadený v administratívnom konaní nebol využil zákonom ustanovenú možnosť rozhodnúť o prepustení žalobcu zo služobného pomeru a práve preto nič iné, len toto rozhodnutie nadriadeného žalobcu je jedinou priamou a bezprostrednou príčinou vzniku tejto majetkovej škody žalobcu.

44. Tento právny názor súdu je v súlade aj s judikatúrou ústavného súdu, v zmysle ktorého „právny záver o existencii príčinnej súvislosti medzi škodou, ktorej náhradu žalobca v sporovom konaní si uplatňoval v súvislosti so svojím prepustením zo služobného pomeru colníka a obvinením, ktoré mu bolo vznesené v jeho trestnej veci, je nielen v rozpore s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu, ale zároveň ho možno považovať za arbitrárny a z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný“ (pozri

nález ústavného súdu zo 6.5.2015 vo veci IV. ÚS 296/2014). Až v prípade, že personálny rozkaz by bol zrušený, mohla by žalobcovi vzniknúť škoda, avšak aj v takom prípade tá by bola v príčinnej súvislosti s personálnym rozkazom ako nezákonným rozhodnutím, ktorým bol ukončený jeho služobný pomer, nie však s nezákonným trestným stíhaním žalobcu. Odvolaciemu súdu z jeho činnosti pritom je známe a túto skutočnosť v zmysle §186 ods. 1 CSP dokazovať preto netreba, že k zrušeniu personálneho rozkazu, ktorým žalobca bol prepustený zo služobného pomeru colníka (vtedy) kompetentným súdom v správnom konaní nedošlo (žalobca s prostriedkami ochrany svojho práva v správnom konaní úspešný nebol - pozri rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 21.12.2011 vo veci 7S/105/2011 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Najvyššieho súdu SR z 18.4.2012, sp. zn. 4Sžo/11/2012). Z týchto dôvodov z tohto personálneho rozkazu treba vychádzať aj v tomto sporovom konaní iniciovanom žalobcom, a to bez možnosti preskúmavať vecnú správnosť tohto administratívneho aktu jeho nadriadeného služobného úradu.

45. Z týchto dôvodov, pokiaľ súd prvej inštancie žalobu o náhradu škody predstavovanej stratou služobného platu žalobcu prepusteného z výkonu služby personálnym rozkazom jeho nadriadeného služobného úradu zamietol pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi nezákonným trestným stíhaním žalobcu a vzniknutou škodou, rozhodol o nej vecne správne. Z uvedených dôvodov odvolacie námietky žalobcu (ani) v tomto smere neobstoja a odvolací súd napadnutý rozsudok aj v tomto zamietavom výroku postupom podľa §387 CSP ako vecne správny potvrdil.

46. Z dôvodu, že niet odvolania žalovaného, odvolací súd, ktorý v odvolacom konaní nemôže rozhodnúť v neprospech odvolateľa (Čl. 16 ods. 3 CSP), ako vecne správny musel potvrdiť aj závisiaci výrok o trovách prvoinštančného konania podľa §255 ods. 1 CSP založeného na zásade plného úspechu žalobcu v spore, hoci tento neúspešným v spore bol nielen v časti nároku na náhradu relutárnej náhrady jeho nemajetkovej ujmy.

47. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa §396 ods. 1 CSP v spojení s §255 a §257 CSP a v odvolacom konaní úspešnému žalovanému proti neúspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal. Dôvod na aplikáciu §257 vzhliadol v charaktere danej veci, kde predmetom konania je nárok na náhradu škody v súvislosti s nezákonným trestným stíhaním žalobcu spod obžaloby právoplatne oslobodeným.

48. Toto rozhodnutie senátom odvolacieho súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu dovolanie je prípustné, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu dovolanie je prípustné, ak jeho rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

S výnimkou prípadov ustanovených v §429 ods. 2 CSP v dovolacom konaní dovolateľ musí byť zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).